

ZONE UMEDE

ÎN VALEA PRUTULUI DE MIJLOC

Ediție specială realizată în cadrul proiectului „Conservarea biodiversității în ecosistemul Prutul de Mijloc”, desfășurat de Mișcarea Ecologistă din Moldova, cu suportul „Programului de Granturi Mici GEF, implementat de PNUD” și cofinanțat de Ministerul Mediului, prin Fondul Ecologic Național.

Mai 2015 ❖ Ediție specială ❖ Se distribuie în mod gratuit

Pe malul râulețului Căldărușa. Foto: Alecu Reniță

Strada pietonală A. Diordiță i-a adunat, la 18 mai 2015, pe toți prietenii Naturii la lansarea Caravanei Biodiversității.

Evenimentul, organizat de Ministerul Mediului în colaborare cu instituțiile de profil (Inspectoratul Ecologic de Stat, Institutul de Zoologie al Academiei de Științe, Institutul de Ecologie și Geografie, Grădina Botanică din Chișinău, Facultatea de Biologie din cadrul Universității de Stat din Republica Moldova), și-a propus drept scop informarea și conștientizarea publicului larg privind importanța protecției mediului și conservării diversității biologice.

Odată lansată, Caravana Biodiversității a ajuns în mai multe localități, iar activități de informare au fost desfășurate în raioanele Nisporeni, Ungheni și Cantemir. Necesitatea unui asemenea gen de program de conștientizare este evidentă – datele instituțiilor de profil care arată că declinul numeric al speciilor de floră și faună se datorează în special intervenției nechibzuite a oamenilor, care se fac vinovați de distrugerea habitatelor esențiale supraviețuirii speciilor de interes conservativ, poluarea mediului, capturarea și nimicirea animalelor.

O săptămână dedicată biodiversității

În acest sens, Vadim Stângaci, șeful adjunct al Inspectoratului Ecologic de Stat, a atras atenția asupra numărului mare de procese verbale întocmite anual de către această instituție (11 000), dintre care 3000 au drept subiect gestionarea abuzivă a resurselor de floră și faună.

Directorul Institutului de Ecologie și Geografie, Petru Cuza, a evidențiat importanța intervenției științifice care să argumenteze necesitatea protejării biodiversității, păstrarea/restaurarea habitatelor și crearea ariilor protejate.

Laurenția Ungureanu, directorul adjunct al Institutului de Zoologie, a comunicat audienței că din cele 14 800 specii de animale identificate pe teritoriul țării noastre, 291 sunt incluse în noua ediție a Cărții Roșii – o cifră de 2 ori mai mare decât cea prezentată în precedenta Carte Roșie (116 specii). Situația tristă a speciilor de floră a fost descrisă de Maricica Colțun, director-adjunct la Grădina Botanică (Institut), iar domnul Mihai Leșanu, Decanul Facultății Biologie și Pedologie

de la Universitatea de Stat din Moldova a subliniat necesitatea formării continue de specialiști în domeniul biodiversității.

Despre importanța implicării societății civile și a mass-media a menționat Lilia Curchi, redactor-coordonator al revistei „Natura” și reprezentant al Mișcării Ecologiste din Moldova. Ea a prezentat publicului cele mai importante realizări ale Mișcării Ecologiste din Moldova în cei 25 ani de activitate dedicată protejării mediului înconjurător, și a evidențiat faptul că, în prezent, în țara noastră majoritatea speciilor vulnerabile, periclitate sau aflate pe cale de dispariție se găsesc în perimetrul ariilor protejate, acolo unde lipsa activităților economice asigură supraviețuirea și continuitatea plantelor și animalelor rare. Ea a subliniat felul în care zonele umede contribuie la păstrarea și conservarea biodiversității și imperioasa nevoie de a extinde acest tip de habitate – menționând Zona Umedă a Prutului de Mijloc, trecând în revistă beneficiile ecosistemice de care ne putem bucura.

La finalul evenimentului, Ministrul Mediului, Sergiu Palihovici, a adresat un îndemn către fiecare cetățean de a contribui la îmbunătățirea mediului înconjurător prin acțiuni consecvente. „Vă îndemn să întreprindeți acțiuni concrete de protecție a naturii nu numai în cadrul zilelor sau evenimentelor speciale, precum „Caravana biodiversității”, dar zi de zi. Activitățile de protecție a florei și faunei, pădurilor, de contracarare a acțiunilor de poluare a ariilor protejate, parcurilor, grădinilor publice și altor spații verzi, de îngrijire a copacilor seculari sunt acțiuni concrete pentru suportul conservării diversității biologice”.

Annual, Ziua Biodiversității se marchează, la nivel internațional, la data de 22 mai. Tema din acest an este „Biodiversitatea și Dezvoltarea Durabilă”, accentuându-se importanța eforturilor depuse la toate nivelurile pentru a stabili un set de obiective de dezvoltare durabilă pentru perioada de 2015-2030 și relevanța biodiversității pentru realizarea acestora.

Ilinca FUSU

Protejăm biodiversitatea – reducem sărăcia

A fost adoptată Strategia privind diversitatea biologică pentru anii 2015-2020

Executivul de la Chișinău a aprobat, în ședința din 13 mai 2015, Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia.

Necesitatea elaborării unei asemenea Strategii a fost dictată de cerințele actuale de aproximare a legislației naționale la prevederile Directivelor Uniunii Europene. De asemenea, Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova are drept fundal prevederile mai multor convenții internaționale, și anume:

Planul Strategic pentru Biodiversitate 2011-2020 la nivel mondial, inclusiv Obiectivele Aichi pentru Biodiversitate, stabilite la Nagoya (Japonia, 2010), la Conferința Părților la Convenția privind Diversitatea Biologică

Planul Strategic al Uniunii Europene pentru conservarea biodiversității până în anul 2020.

Strategia este un punct de sprijin la implementarea obligațiilor asumate de Republica Moldova în cadrul a circa 10 tratate internaționale în domeniul biodiversității, în special de Convenția Națiunilor Unite privind Diversitatea Biologică (Rio de Janeiro, 5 iunie 1992). Ținta acțiunilor de antrenare a Republicii Moldova în cadrul acestor tratate internaționale este conservarea diversității biologice; utilizarea durabilă a componentelor diversității biologice și partajarea corectă și echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice.

Strategia are patru obiective specifice:

1. Asigurarea managementului durabil și cadrului instituțional eficient în domeniul conservării diversității biologice.
2. Reducerea presiunii asupra diversității biologice pentru asigurarea dezvoltării durabile.
3. Asigurarea măsurilor de stopare a proceselor de amenințări pentru biodiversitate.
4. Asigurarea măsurilor de sporire a beneficiilor de la utilizarea resurselor naturale și a serviciilor ecosistemice.

Printre acțiunile incluse în documentul aprobat de Guvern se numără crearea grădinilor botanice în Bălți și Cahul, crearea unui centru de training și consultață în domeniul biosecurității, publicarea ediției a treia a Cărții Roșii a Republicii Moldova, fondarea Parcului Național „Nistrul Inferior” și a Rezervației Biosferei tripartite „Delta Dunării-Prutul de Jos” (România-Republica Moldova-Ucraina).

Autoritățile își propun, în particular, ca în urma implementării strategiei să fie extinse ariile naturale protejate de stat până la 8% din teritoriul țării, să fie asigurate măsuri de stopare a degradării solului și de diminuare a schimbărilor climatice, să fie elaborate studii privind procesele ce amenință biodiversitatea.

Aprobarea Strategiei privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 va permite ca țara noastră să devină eligibilă pentru mecanismele financiare al Fondului Global de Mediu (FGM) și altor donatori internaționali, care acordă suport pentru implementarea la nivel național al prevederilor Planului Strategic pentru Biodiversitate pentru a. 2011-2020 și a cerințelor Convenției privind Diversitatea Biologică (CDB).

Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia au fost elaborate de către Ministerul Mediului, cu suportul logistic și financiar din partea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD Moldova) și Fondul Global de Mediu (FGM). Procesul de elaborare a acestor politici publice a implicat o consultare largă cu părțile interesate, care au fost reprezentate de ministerele de ramură, instituțiile de cercetări științifice, organizațiile donatoare, organizațiile neguvernamentale și societatea civilă.

Ionela MORARU

110 ani de la nașterea marelui geolog și paleontolog basarabean

Geologi și seismologi din mai multe țări, inclusiv din România și Federația Rusă, au participat, la 14-15 mai 2015, la Conferința Științifică dedicată aniversării a 110-a de la nașterea geologului basarabean I.M. Suhov.

Gazda evenimentului a fost Institutul de Geologie și Seismologie al Academiei de Științe a Moldovei, iar participanții și-au prezentat cele mai recente lucrări și proiecte științifice în domeniul paleontologiei, geologiei și seismologiei.

Sesiunile conferinței s-au axat pe realizările academicianului I. Suhov, timpul scurt nepermițând enumerarea tuturor lucrărilor prin care savantul a contribuit la dezvoltarea geologiei în Basarabia. Spiritul vizionar și versatilitatea acestuia în domeniul geologiei au fost demonstrate prin prelegerile academicienilor care au avut șansa să cunoască îndeaproape activitatea acestui om de știință.

Ampla sa contribuție în domeniul geologiei se poate observa prin atenția deosebită pe care a acordat-o impresionantelor monumente ale Moldovei. Complexele geologice naturale de la Brânzeni, Caracușeni Vechi, Horodiște, Criva, Chițcani, de pe Lopatnic, Ciuhur – pe care le-a numit Toltrele Prutului – sunt câteva din obiectivele inventariate și studiate de acest savant.

Tot lui i se datorează o serie de descoperiri paleontologice de importanță mondială. Prin studiul său neobosit a oferit lumii informații prețioase despre lumea animalelor și plantelor din vremuri îndepărtate. Râpa lui Carпов, parte componentă a Complexului de la Naslavcea, a reprezentat un punct de interes special pentru savant, acolo găsiindu-se acumulări mari de fosile de pești, arici de mare, moluște, crabii, insecte, plante din perioada sarmațianului timpuriu (aproape 12 milioane ani în urmă), multe dintre care în prezent sunt răspândite în Asia de Est și America de Nord. Ravenele de la Cimișlia, de asemenea studiate de marele geolog, au dat la iveală importante puncte fosiliere de o deosebită importanță științifică, îmbogățind colecția de fosile a geologului cu resturi scheletale a 12 specii de animale scoase din măruntaiele pământului. De altfel, Suhov a pregătit un proiect de înființare a unui muzeu în aer liber pe teritoriile ravenelor de la Cimișlia, proiect care nu a avut sorti de izbândă. Dintre bijuteriile paleontologice dezgropate de Suhov, este renumit și astăzi maxilarul inferior al unui mastodont de la Pelinei, Cahul, aparținând Pliocenei,

nului inferior, iar la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău pot fi admirate și astăzi oasele care constituie membrele inferioare ale unei cămile. De asemenea, lui Suhov i se datorează descoperirea unui schelet aproape întreg al unei reptile acvatice (ihtiozaur) din mezozoic care a rămas la Institutul de Paleontologie din Moscova. Multe din descoperirile sale au rămas să îmbogățească vitrinele acestui Institut, iar altele servesc pe post de material didactic la Catedra de Paleontologie din București.

În anul 1973, academicianul Suhov s-a adresat către autoritățile acelor vremuri pentru a cere protecția a 161 obiective de interes geologic și paleontologic, cerere la care i s-a răspuns în 1975 prin înființarea unei

liste ale monumentelor naturii luate sub protecția statului. De altfel, din cele 86 de monumente geologice și paleontologice enumerate în anexa nr. 3 a Legii nr. 1538 din 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, care este în vigoare în prezent, 81 au fost studiate și descrise de către academicianul Suhov.

Intuiția sa fără cusur i-a fost sprijin în întreaga sa carieră științifică, asigurându-i un loc de merit în șirul părinților geologiei basarabene. Concepțiile originale ale lui Suhov privind legăturile corelative care există între procesele geologice și câmpul de gravitație universală au constituit o idee fantastică pentru acele timpuri, și deși unele din raționamentele sale au fost puse sub semnul întrebării de către fizica modernă, ele reprezintă cheia de boltă a științei pământului – geologia. Teoriile sale legate de cheștiunea câmpului gravitațional au fost prezentate în monografia „Gravitația și procesele geologice”, lucrare editată de Institutul Geologic din Sankt Petersburg (VSEGEI) în 1994 datorită efortului geologului emerit al Rusiei, Kirill Beleav, absolvent al Universității de Stat din Chișinău, unul dintre puținii elevi ai lui I. Suhov care i-a rămas întotdeauna fidel, deși aveau puncte de vedere diferite în tratarea problemelor geologice fundamentale.

Geologul basarabean I.M. Suhov s-a născut la 11 ianuarie 1905, iar prin Conferința științifică amintită mai sus, academicienii naționali și internaționali au contribuit la perpetuarea rezultatelor muncii lui Suhov peste generații.

Silvia URSUL

Grija față de mediu începe din propria comunitate, și se manifestă prin identificarea unei probleme și aprecierea felului în care aceasta afectează bunul mers al proceselor ecologice. Toate activitățile de ecologizare, salubritate și curățire urmăresc, alături de rezolvarea problemelor ecologice, și dezvoltarea spiritului ecologic al societății, cultivarea interesului pentru natură și dezvoltarea gândirii sustenabile. Există probleme care, neglijate de cei responsabili, sunt în stare să afecteze generații întregi. Aprecierea insuficientă a unei modificări în mediu poate duce, printr-un trist efect de domino, la perpetuarea și agravarea complicațiilor apărute ca urmare a activității umane adeseori nechibzuită.

Asta o demonstrează și elevii Liceului Teoretic „Vasile Coroban” din orașul Glodeni, Călin Bogdan și Adelina Solovei, care, sub îndruma-

nceput, ne-am propus să vedem felul în care locuitorii satelor din imediata apropiere a barajului sunt afectați de acest proiect hidro-ingenieresc. Am mers iarna, împreună cu doamna Leucă și cu colega mea, și am întrebat oamenii. Majoritatea celor întrebați (81%) au spus că au fost afectați negativ de construcția barajului de la Costești, referindu-se la lipsa locurilor de adăpare a animalelor și la calitatea apei. Cele mai multe nemulțumiri erau legate de secarea fântânilor din sat, lucru pus în seama amplerelor modificări hidrologice ale râului, care au avut consecințe și în straturile freatice. Nu a fost un sondaj tehnic, dar cel puțin am reușit să creionăm un tablou al opiniei publice în zonă. Personal, am putut să observ și că sălciile din imediata apropiere a barajului au început să se usuce, lucru care indică limpede faptul că nivelul apelor freatice e scăzut”, spune Călin.

Lilia LEUCĂ,

profesoară la Liceul Teoretic „Vasile Coroban”:

„Cursul de mijloc al râului Prut a fost o imensă zonă umedă”

rea profesoarei Lilia Leucă, au făcut o impresionantă cercetare a efectelor pe care le are barajul de la Stânca-Costești asupra cursului râului Prut. Proiectul desfășurat de ei urmărește să demonstreze necesitatea conservării resurselor naturale din zona de mijloc a Prutului.

Coordonatoarea echipei, Lilia Leucă, ne vorbește despre începuturile acestui proiect: „Motivația, spiritul de inițiativă și cunoștințele lor au facilitat întregul proces de colectare și interpretare a informațiilor, iar în locurile (puține!) unde șovăiau, eram gata să-i susțin. Ideea proiectului a venit din necesitatea de a sensibiliza tinerii și comunitatea asupra problemelor ecologice care ne afectează astăzi și riscurile cu care ne vom confrunta în viitor în caz că nu vom lua măsuri urgente de conservare a biodiversității, precum și repararea greșelilor, pe cât posibil, pe care le-au comis generațiile trecute. Vizitele în lunca Prutului ne-a provocat să ne punem o serie de întrebări, și anume: De ce se usucă sălciile și plopii? De ce au dispărut 15 ha de zone umede? De ce a scăzut considerabil nivelul apei în afluentul Prutului – râul Camenca? De ce Prutul nu se mai revărsă? De ce stejarii nu se mai simt bine la ei acasă? Căutând

Problemele pe care le-au identificat tinerii nu se opresc aici.

„Întreg cursul mijlociu al râului Prut a fost o imensă zonă umedă înainte de construirea barajului – toată lumea știe asta. Proiectul de construire a barajului a schimbat puternic aspectul regiunii, pentru că o mare parte din apa care curgea pe Prut a început să fie reținută în lacul de acumulare de la Costești. Zonele umede din aval fie și-au restrâns suprafața, fie au încetat să mai existe. Iar acest lucru a devenit o problemă enormă pentru viața sălbatică. Păsările migratoare au fost afectate

răspuns la aceste întrebări s-a născut proiectul „Barajul Costești-Stânca – impact asupra biodiversității”.

„Este cea mai stringentă problemă a raionului Glodeni, dar afectează în aval și întregul curs al Prutului. Noi am vrut să vedem măsura în care construcția acestui baraj a afectat biodiversitatea zonei”, își începe relatarea Călin. „Am găsit o serie de probleme, care la rândul lor provoacă alte neplăceri, așa că, încet-încet, am creionat un întreg lanț de disfuncționalități. La

pentru că bine-cunoscutul coridor de migrație s-a schimbat: au trebuit să-și schimbe locurile de hrănire, de adăpost – unele care obișnuiau să cuibărească au plecat în altă parte pentru că nu s-au putut obișnui cu schimbările nivelului de apă. Dar barajul a fost (și continuă să fie) un obstacol în procesul de migrație a peștilor pe canalul Prut - Dunăre - Marea Neagră. Acest lucru a afectat speciile migratoare de pești, precum nisetrul, scumbria de Dunăre, scumbria de Marea Neagră.

Pe lângă asta, barajul a determinat și un dezechilibru termic în aval și amonte de râu, ceea ce a favorizat instalarea unui puternic contrast de temperatură, lucru care s-a tradus prin imposibilitatea unor pești de a depune icre (pentru că s-au obișnuit cu o anumită temperatură). Asta a dus la reducerea efectivelor unor specii de pești valoroase din punct de vedere economic (plătica de Dunăre, somn, șalău, crap, morunaș) și a favorizat expansiunea speciilor mai puțin importante (obletele, porcușorul, moaca de brădiș, guvidul).

Nu am putut acoperi toate speciile de pești cunoscute – nu am avut mult timp la dispoziție pentru a pregăti proiectul, dar nici nu avem cunoștințele, capacitățile și dotările necesare. Dar am vrut să arătăm clar că speciile afectate au produs schimbări în întregul lanț trofic, schimbări care necesită un studiu aprofundat și o cale

de rezolvare. Noi am elaborat un plan de acțiuni, prin care am putea permite regenerarea speciilor degradate din lunca Prutului, deblocarea căilor de migrație a ihtiofaunei și restabilirea regimului hidrologic prin circulația periodică a râurilor Prut și Camenca. Pare un plan ambițios, dar noi ne-am propus o remediare a acestor probleme în măsura posibilităților. Vrem cel puțin să sensibilizăm opinia publică în legătură cu multiplele aspecte negative pe care le ridică acest baraj. Înțelegem și conștientizăm importanța pe care o are în prevenirea inundațiilor, dar nu trebuie să scăpăm din vedere faptul că Natura este un complex de elemente pe care omul nu le poate stăpâni, și orice intervenție a noastră poate provoca o cascadă de probleme”.

Echipei acestui proiect s-a oprit și asupra unei alte probleme de mediu din raion, și anume Fabrica de zahăr din orașul Glodeni, „Glodeni-Zahăr”, care își deversează apele poluate în ecosistemul acvatic de la marginea satului Hăjdieni. Proiectul lor de cercetare a avut drept scop sensibilizarea opiniei publice și responsabilizarea autorităților publice în privința riscurilor ecologice pe care le prezintă activitatea acestui agent economic. „Soluția nu este închiderea întreprinderii. Un compromis cu mediul ar fi dotarea acestei fabrici cu un echipament de prelucrare modern și reutilizare a stației de purificare, pentru a minimiza cantitatea de deșeurii care ajunge în balta de la Hăjdieni. Acolo nu mai mișună nimic, nu este viață. Apa are o culoare bolnăvicioasă, iar mirosul este de-a dreptul respingător. Chiar și când treci cu mașina se simte”, spune Lilia Leucă.

În toate inițiativele, echipa Liceului Teoretic „Vasile Coroban”, vin cu multe așteptări. „Sperăm că acțiunile noastre vor schimba atitudinea, mentalitatea și stilul de viață al concetățenilor, or stabilirea echilibrului între siguranță și climă, sănătate și mediu, poluare și calitatea vieții va configura secolul XXI”, conchide profesoara.

Chiar dacă această echipă nu va reuși să mute munții, în cazul nostru, barajul din loc, elevii și coordonatoarea lor merită toată lauda. Prin munca lor extrașcolară, Călin Bogdan și Adelina Solovei dau dovadă de adevărat spirit civic și ecologist, care, cu siguranță, poate și trebuie să devină molipsitor.

Silvia URSUL

Reportaj fotografic

Curățenie pe râulețul Camenca

Aproape 200 de elevi și maturi din satele Cubani, Butești, Balatina, Tomeștii Noi au participat la acțiunea de salubritate a râulețului Camenca.

Râul Camenca izvorăște din apropierea satului Borosenii Noi, raionul Râșcani și curge pe o distanță de circa 100 de km până la revărsarea în râul Prut, în satul Pruteni, Fălești. Deși pare destul de firav, râul Camenca întreține șirul de Toltre ale Prutului și formează un defileu de excepție. În aval de Cubani, râul dă naștere unei salbe de bălți și lacuri - zone umede care trebuie îngrijite și protejate. Camenca își duce apele și pe teritoriul Rezervației „Pădurea Domnească”.

Acțiunea de salubritate a râului Camenca a fost inițiată de Mișcarea Ecologistă din Moldova, în parteneriat cu Inspekția Ecologică Glodeni, instituțiile de învățământ Cubani și Balatina și primăriile locale. Evenimentul este parte a proiectului „Conservarea biodiversității în ecosistemul Prutul de Mijloc”, desfășurat de MEM, cu suportul „Programului de Granturi Mici GEF, implementat de PNUD” și cofinanțat de Ministerul Mediului, prin Fondul Ecologic Național.

Delia MORARU

Elevii de la Glodeni au fost provocați să se gândească la viitorul zonelor umede

Pe durata lunii mai în școlile din raionul Glodeni au avut loc ore ecologice cu genericul „Conservarea biodiversității în Prutul de mijloc”, organizate de Mișcarea Ecologistă din Moldova. Instruirile au avut un format de întrebări-răspunsuri și discuții despre multiplele roluri pe care le are o zonă umedă (prevenirea inundațiilor, productivitate sporită, adăpost pentru multe specii sălbatice) și despre speciile de animale și de plante care populează habitatele acestor zone. Mai mult decât atât, copiii au identificat, cu ajutorul pozelor și diapozitivelor, plantele periclitare înscrise în Cartea Roșie și care se întâlnesc pe teritoriul raionului Glodeni, în preajma vechilor albie ale râului Prut. Tot în cadrul orelor ecologice, elevii au aflat multe lucruri interesante despre păsările care vizitează Rezervația „Pădurea Domnească” și ochiurile de apă pe care le formează Prutul.

Participanții la aceste ore au identificat, în cadrul lucrului în grup, efectele negative ale activității umane în zonele umede și au propus idei legate de ocrotirea acestor mini-ecosisteme. De asemenea, ei au găsit metode prin care să atragă atenția lumii asupra acestor habitate, abordând concepția de ecoturism responsabil și respect pentru natură.

Printre micii ecologiști s-au numărat foarte mulți vizitatori ai Rezervației „Pădurea Domnească”, care au vorbit cu mult entuziasm despre frumusețea acestei zone protejate și despre spe-

Prut și Camenca și să se convingă de unicătatea acestei zone umede.

Finalul orelor de educație ecologică s-a axat odată în plus pe sublinierea importanței zonelor umede și pe nece-

ciile care și-au găsit aici condiții prielnice pentru viață.

Elevii au aflat și despre Convenția Ramsar dedicată conservării zonelor umede de importanță internațională și despre cele 3 zone umede din Republica Moldova care au statut de sit Ramsar: „Lacurile Prutului de Jos” (Beleu și Manta), „Nistrul Inferior” și „Unguri-Holoșnița”.

Cei mai activi participanți au primit drept premii exemplare ale revistei „Natura”, cu ediția specială „Zone umede în Valea Prutului de Mijloc”, în paginile căreia au avut ocazia să citească despre vechile stărițe ale râurilor

sitatea implicării noastre, de la mic la mare, în ocrotirea acestor ecosisteme sensibile.

Orele ecologice au fost parte dintr-un mini-program de informare, instruire și conștientizare din cadrul proiectului „Conservarea biodiversității în Prutul de mijloc”, participanți fiind elevii din instituțiile de învățământ din Camenca (Școala medie „Vasile Coroban”), Cobani (Liceul Teoretic Cobani) și Balatina (Liceul Teoretic Balatina), precum și orașul Glodeni (Liceul Teoretic „V. Coroban” și Școala nr. 3 „Dimitrie Cantemir”).

Ana LAVRIC

Vechi stărițe ale Prutului și Camencii

Continuare. Începutul în pag. 3 din ediția „Zone Umede în Valea Prutului de Mijloc”, numărul Aprilie al revistei „Natura”.

Kilometrul 1005

Este o stăriță a râului Prut, alimentându-se prin intermediul unei gârle atunci când nivelul apei din Prut este ridicat. Suprafața stăriței este de 5,2 ha, având o adâncime medie de 0,8 m. Stuful s-a extins în proporție de aproximativ 40% din teritoriu, oferind condiții potrivite pentru staționarea mai multor specii de păsări: stârc cenușiu (*Ardea cinerea*), rață pestriță (*Anas strepera*), rață mică (*Anas crecca*), rață cărâitoare (*Anas querquedula*), rață mare (*Anas platyrhynchos*), lișița (*Fulica atra*).

Aici pot fi observate și specii de reptile, amfibieni și mamifere obișnuite tuturor stărițelor din zonă: broasca mare de lac (*Rana ridibunda*), broasca de lac mică (*Rana lessonae*), buhai (izvorăș) cu abdomen roșu (*Bombina bombina*), pisica sălbatică (*Felis sylvestrus*), mistrețul (*Sus scrofa*).

Balta Ursului

Este o stăriță a râului Camenca. Cantitatea de apă a acestei albie vechi depinde, la fel ca în cazul stăriței Chilia, de cantitatea de precipitații căzute pe parcursul anului. Suprafața acesteia este de 6,9 ha, având o adâncime medie de 0,7 m, cea maximă atingând 1,8 m.

Diversitatea faunistică a acestei stărițe este asemănătoare cu cea întâlnită până acum: stârc cenușiu (*Ardea cinerea*), barză albă (*Ciconia ciconia*), rață pestriță (*Anas strepera*), rață mică (*Anas crecca*), rață cărâitoare (*Anas querquedula*), lișița (*Fulica atra*), stârc pitic (*Ixobrychus minutus*), triton comun (*Triturus vulgaris*), broască de lac mică (*Rana lessonae*), buhai (izvorăș) cu abdomen roșu (*Bombina bombina*).

Stărița Țiganca

Este și aceasta o albie veche a râului Camenca, având o suprafață de 3,7 ha și o adâncime medie de 0,8 m. Spre deosebire de stărițele Chilia și Balta Ursului, Țiganca este acoperită cu apă majoritatea anului. În acest bazin acvatic domină cosorul (*Ceratophyllum demersum*), și adăpostește specii de amfibieni și reptile precum: broasca țestoasă de baltă (*Emys orbicularis*), broasca mare de lac (*Rana*

ridibunda), broasca mică de lac (*Rana lessonae*), buhai (izvorăș) cu abdomen galben (*Bombina bombina*)

Malurile sunt înconjurată de cordoane de papură (*Typha angustifolia*, *Typha latifolia*) și câteva porțiuni de stuf

(*Phragmites australis*), printre care cu greu își face loc rogozul (*Carex riparia*), baraboiul (*Chaerophyllum bulbosum*), brusturele (*Arctium tomentosum*), măcrișul (*Rumex maritimus*), murul de miriște (*Rubus caesius*). Multe plante ruderales au invadat malurile gârlei: susaiul (*Sonchus arvensis*), cătușa (*Ballota nigra*), urzica (*Urtica dioica*), păpădia (*Taraxacum officinale*), trifoiul (*Trifolium repens*), volbură (*Convolvulus arvensis*).

Acest mini-ecosistem acvatic este înconjurat cu păduri de stejar (*Quercus sp.*) în amestec cu alte specii de foioase, unde putem întâlni animale precum mistrețul (*Sus scrofa*) și pisica sălbatică (*Felis sylvestrus*).

Întinderea de apă atrage specii de păsări din familiile Ardeidae și Anatidae: stârc pitic (*Ixobrychus minutus*), stârc de noapte (*Nycticorax nycticorax*), egretă mică (*Egretta garzetta*), stârc cenușiu (*Ardea cinerea*), lebădă de vară (*Cygnus olor*), lebădă de iarnă (*Cygnus cygnus*), rață pestriță (*Anas strepera*), rață mică (*Anas crecca*), lișița (*Fulica atra*).

Țara Bâțlanilor

„Țara Bâțlanilor” este cea mai atipică zonă umedă de pe teritoriul Rezervației, fiind de fapt un habitat forestier component al pădurii de stejari din lunca Prutului. Se află la 3 km de comuna Balatina și la o distanță de 0,8 km de albia Prutului. Acest loc a devenit casă pentru 3 specii de păsări acvatice (stârcul cenușiu, egretă mică și stârcul de noapte) care au ales să își facă cuiburile pe copaci. Stârcul cenușiu

este obișnuit să cuibărească și în copaci atunci când nu-i place stuful, lucru evidențiat de numărul mare de perechi cuibăritoare din colonie. Același lucru e valabil și în cazul egretei mici și a stârcului de noapte, care preferă să cui-

bărească în colonii mixte, însă numărul mare de perechi și preferința lor pentru acest habitat (pădure de stejari) face ca Țara Bâțlanilor să fie un fenomen unic pentru Republica Moldova. Din cele aproximativ de 1000 de perechi, stârcul domină cu cea mai mare pondere, lăsând loc doar câtorva perechi de egretă mică și stârc de noapte. Fiecare arbore găzduiește până la 18 cuiburi amplasate la 15-20 m înălțime, dând impresia unei creșe suspendate. În total, au fost numărate 332 de cuiburi, dintre care 271 sunt populate. Păsările se află aici de la sfârșitul lunii martie până în prima decadă a lunii octombrie.

Colonia se întinde pe suprafață de 3000 m², în subparcela 10D din rezervație și este strict protejată, accesul fiind foarte limitat pentru a nu deranja păsările în perioada de cuibărire.

Înainte de construcția barajului de la Costești-Stâncă, „Țara Bâțlanilor” era inundată an de an de apele Prutului. După reglementarea albiei râului, inundațiile au devenit mult mai rare, iar excrementele păsărilor au contribuit la acidifierea solului, determinând cu timpul uscarea arborilor. Odată cu uscarea copacilor, se mută și cuiburile, astfel că an de an, Țara Bâțlanilor își schimbă un pic locul și hotarele. Însă vizitatorii curioși nu au cum să rateze această comunitate gălăgioasă și interesantă. Imaginea unor păsări mari care se agită și zboară de la un copac la altul este irepetabilă, iar numărul lor este cu siguranță impunător.

Rezervația Pădurea Domnească. Starița Potcoava

Stârcul galben (*Ardeola ralloides*) este o specie de pasăre cu o răspândire foarte largă, ocupând un areal de cuibărire întins între jumătatea sudică a Europei, Germania și Rusia, dar ajunge și la est, până în Orientul Mijlociu (Iran). De obicei iernea în Africa tropicală și Asia de sud-vest, deși unele populații rămân în zona mediteraneană în perioada rece a anului. În Republica Moldova este prezent ca oaspete de vară, sosind pe la mijlocul lui aprilie – începutul lunii mai și plecând în Africa prin septembrie-octombrie. Deși în trecut era răspândit pe tot teritoriul țării, astăzi stârcul galben se mai poate observa doar în câmpiile mlăștinoase, în vecinătatea bălților, văilor râurilor, în zonele umede permanente sau temporare.

Așa cum îi spune și numele, stârcul are penajul gălbui-roșcat, cu dungi mai închise pe spate, iar partea ventrală și cele laterale sunt albicioase. Uneori, atunci când se află la sol, pasărea poate părea închisă la culoare, însă atunci când se ridică în aer și „se scaldă în lumină”, pare preponderent albă din cauza culorii aripilor. Este un stârc de dimensiuni mici, având o înălțime de 50 cm și o anvergură a aripilor de până la 90 cm. Deși este o pasăre de zi, o mare parte a zilei este petrecută în odihnă, ascuns în tufe sau copaci, și devine activ seara, prelungit după apusul Soarelui, și dimineața, înainte de răsărit.

Este o specie tăcută, comunicând uneori cu semenii săi în zona colo-

niei de cuibărit printr-un croncănit nazal. În afara perioadei de cuibărit, are un comportament relativ solitar, preferând să se hrănească singur prin ape mici, măloase. În regimul de alimentație predomină insectele, moluștele, crustaceele, viermii, amfibieni (broaște, mormoloci, tritoni), șopârlele, peștii mici de până la 10 cm, și foarte rar pui de păsări sau mamifere mici de genul chițcanilor.

Cuibărește în colonii mixte (deși uneori și monospecifice), împreună cu țigănuși, egrete mici, stârci de noapte, stârci cenușii sau stârci roșii. Cuibul este construit în stuf sau arbori din zonele mlăștinoase (sălcii, plopi) la o înălțime de până la 2 metri (deși uneori ajunge chiar și la 20 m). Cuibul are diametrul de 20-25 cm și înălțimea de circa 20 cm, fiind construit din ramuri, stuf, rogozuri, fire de iarbă și alte materii vegetale, iar în mijloc are o adâncitură sub formă de pâlnie largă. Femela depune în luna mai o pontă formată din 3-5(6) ouă verzui-albăstrui-albicioase, lipsite de luciu, între 37-42 mm lungime; iar cloștul se face de către ambii parteneri, preponderent de femelă, timp de 22-24 de zile. Puii eclozează pe rând în interval de mai multe zile, fiind capabili de zbor pe la vârsta de o lună, iar la vârsta de o lună și jumătate devin independenți și își caută singuri hrana.

Stârcul galben este o specie afectată de reducerea suprafețelor zonelor umede, de scăderea nivelului de ape din bazine, de tăierea arborilor buni pentru colonii; sunt decimați de vânătoare, poluarea cu pesticide, electrocutarea accidentală. Datele ornitologilor arată că în Europa specia este în declin; iar în Cartea Roșie a Republicii Moldo-

va stârcul galben este trecut ca „specie critic periclitată, numărul căreia se reduce permanent”. Pe blogul său, biologul român Peter Lengyel afirmă că „efectivele actuale de pe la noi ca și cele din restul Europei, sunt o mică fracțiune a celor care trebuiau să existe pe vremurile când peisajul era dominat de ape naturale revărsate, zone de luncă reprezentând habitate favorabile pentru viața sălbatică”.

Rața roșie (*Aythya nyroca*) este o specie al cărei areal de răspândire variază considerabil de la an la an, dar locurile principale de cuibărire se află în Asia de sud-vest, Europa Centrală și de Est și Africa de nord. Zonele în care iernea se suprapun un pic cu aria de cuibărire, acoperind Orientul Mijlociu, Africa de nord-est și vest și Asia de sud-est. În Europa, cele mai multe perechi cuibăritoare au fost înregistrate în România (8 000) perechi concentrate în Delta Dunării, iar alte țări precum Croația, Ungaria, Serbia, și posibil Ucraina găzduiesc populații impresionante ale acestei specii. Conform Societății Ornitologice Române, efectivele raței roșii se află în continuă descreștere. Locurile pentru adăpost și hrănire preferate de rața roșie sunt lacurile și bălțile puțin adânci, cu salinitate redusă, și heleșteiele piscicole cu vegetație abundentă.

Penajul acestei păsări este de culoare maroniu-roșu închis, cu o dungă

albă la aripă, la mascul evidențiindu-se ochii albi (din această cauză în Moldova i se spune și *rața cu ochi albi*) și penele subcodale albe, iar femelele au un iris închis la culoare și penajul general este roșu-cenușiu. Dimensiunea acestei păsări este de 40 cm, având o anvergură a aripilor de 60-67 cm.

Face parte din categoria rațelor scufundătoare, adică acele rațe sălbatice care execută scurte scufundări pentru a-și găsi hrana. În general meniul este vegetal: diverse alge și plante acvatice, iar hrana animală este alcătuită din moluște, crustacee, insecte acvatice, pești mici.

Reproducerea la această specie începe cu alegerea perechii încă din zonele de iernare în luna martie, urmând ca, odată cu sosirea în locurile de cuibărire, să înceapă construirea cuibului. Cuibul este format din materiale vegetale, situat în apropierea apei sau deasupra apei, în stufăriș. Preferă și scorburile în sălcii bătrâne din apropierea apei, însă acest tip de habitat s-a redus dramatic. Femela depune între 7 - 10 ouă, de culoare rozalie, pe care le clocește timp de 25-28 de zile. După clocire femelele încep să năpârlească și nu mai pot zbură, aceasta fiind perioada în care au nevoie de protecție mai mult ca oricând și nu trebuie să fie deranjate.

În Republica Moldova specia este oaspete de vară, cuibărind (potrivit Cărții Roșii a Republicii Moldova) în ecosistemele acvatice ale cursurilor inferioare ale râurilor Nistru și Prut. Migrează înapoi în cartierele de iernare spre sud în perioada august - octombrie, de unde revine în luna aprilie.

Deși cândva era o specie frecvent întâlnită în bălțile din țară, efectivele ei populaționale s-au redus considerabil în anii 1980-2000 din cauza lucrărilor

de desecare a bălților și luncilor inundabile și poluare a apelor, activități care s-au făcut responsabile de micșorarea și degradarea habitatului vital pentru reproducere. Același lucru s-a întâmplat și pe întreg continentul european în anii 1970-1990, ducând la declinul speciei. Introducerea speciilor străine de pești (care perturbă lanțul trofic cu care s-a obișnuit rața roșie), arderea și tăierea stufului și braconajul reprezintă alte pericole care afectează specia. Deși vânătoarea acestei specii este absolut interzisă, femela de rața roșie poate fi confundată cu alte specii de rațe de către vânătorii neexperimentați, iar unii se fac vinovați de „confuzii intenționate”.

Este o specie extrem de vulnerabilă, în mare parte pentru că este nevoită să utilizeze, într-un ciclu anual de viață, numai zonele umede. Ea este limitată prin natura sa la un anumit tip de hrană și adăpost ce-i sunt necesare pentru a-și satisface necesitățile fiziologice de migrație, reproducere, hrană și siguranță, iar proiectele agricole exagerate presează această specie să se refugieze în câteva arii „protejate”, unde găsesc cu greu condiții potrivite. Este protejată la nivel internațional, prin legi și convenții la care au aderat majoritatea statelor. Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii a indicat că această specie este amenințată la nivel mondial, iar mai multe rețele internaționale pentru conservarea naturii (Rețeaua de Arii de Importanță Avifaunistică, Rețeaua Emerald, Rețeaua Natura 2000) folosesc această specie drept criteriu de bază pentru înființarea de arii protejate. În Cartea Roșie a Republicii Moldova are statut de „specie critic periclitată”.